

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Науково-дослідна лабораторія з проблем забезпечення діяльності поліції

Кафедра цивільно-правових дисциплін факультету № 4

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
РЕАГУВАННЯ ДІЛЬНИЧНИМИ ОФІЦЕРАМИ ПОЛІЦІЇ
НА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЕЮ 51-2 КУпАП**

Науково-методичні рекомендації

Харків - 2020

УДК 351. 741 (477)
ББК 67.9 (4 УКР) 301.163.1
М54

Рекомендовано до друку та використання в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України науково-методичною радою Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 6 від 25.06.2020 року)

Рецензенти:

1. **Музичук О.М.** – декан факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, полковник поліції.

2. **Ищенко І.В.** – начальник Головного управління Національної поліції у Вінницькій області, кандидат юридичних наук, полковник поліції.

Укладачі:

Шатрава С.О. – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, підполковник поліції

Зайцев О.Л. – завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Піхурець О.В. – доцент кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4, кандидат юридичних наук, доцент

Галкіна О.М. – провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, майор поліції

Кацалап Л.С. – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Денишук Д.Є. – науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції Харківського національного університету внутрішніх справ

Погорілець О.В. – науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції Харківського національного університету внутрішніх справ

Метою науково-методичних рекомендацій є роз'яснення правової характеристики порушень прав на об'єкти права інтелектуальної власності та вироблення розуміння щодо особливостей адміністративного провадження у справах про порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності.

Методичні рекомендації щодо реагування дільничними офіцерами поліції на адміністративні правопорушення, передбачені статтею 51-2 КУпАП: наук.-метод. рекомен. / С.О. Шатрава, О.Л. Зайцев, О.В. Піхурець, О.М. Галкіна, Л.С. Кацалап, Д.Є. Денишук, О.В. Погорілець Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ. 2020. 44 с.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
I. Цивільно-правова характеристика порушень прав інтелектуальної власності.....	4
1. Суб'єкти права інтелектуальної власності.....	9
2. Об'єкти права інтелектуальної власності.....	20
3. Особисті немайнові права та майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності.....	24
4. Порушення у сфері інтелектуальної власності.....	33
II. Особливості адміністративного провадження у справах щодо порушення прав інтелектуальної власності.....	50
Рекомендовані нормативно-правові акти.....	57

Загальні положення.

1. Ці Методичні рекомендації визначають порядок дій дільничних офіцерів поліції щодо реагування на адміністративні правопорушення, передбачені статтею 51-2 КУпАП.

2. Методичні рекомендації розроблено відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073-Х (Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122); Цивільного кодексу України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст. 356); Закону України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року № 580-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379); Закону України «Про авторське право і суміжні права» 23 грудня 1993 року № 3792-XII (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, ст. 64); Узагальнень застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності (статті 51-2, 164-9 КпАП) від 01 січня 2006 року; Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650; Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2015 року № 1376.

I. Цивільно-правова характеристика порушень прав інтелектуальної власності.

Конституція України у статті 54 проголошує свободу творчості. Це означає, що людина може проявляти творчість в будь-якій галузі діяльності. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Поняття «інтелектуальна власність» вперше було сформульовано в 1967 році на Стокгольмській конвенції, де була заснована Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Відповідно до ст. 2 інтелектуальна власність включає в себе всі права, що належать до результатів творчості у промисловій, науковій, літературній і художніх сферах. Проте основу права інтелектуальної власності спочатку становили об'єкти авторського і патентного права, а згодом вже і засоби індивідуалізації та інші об'єкти.

Право інтелектуальної власності – це встановлена законом заборона всім третім особам використання нематеріального об'єкта та надання уповноваженому суб'єкту можливості дозволяти використання певного нематеріального об'єкта. Право інтелектуальної власності є винятковим, поширюється не тільки на чітко визначений об'єкт, а й на тотожні або схожі об'єкти, має самостійну економічну цінність та може відчувуватись.

Приблизний перелік результатів інтелектуальної, творчої діяльності містить ст. 2 Конвенції про створення Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОИС), а саме: літературні, художні і наукові твори; виконавська діяльність артистів, звукозапис, радіо- і телевізійні передачі; винаходи у всіх галузях людської діяльності; наукові відкриття; промислові зразки; торговельні марки, фірмові найменування і комерційні позначення; захист від недобросовісної конкуренції, а також усі інші права, які стосуються інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, літературній та художній галузях. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності містить орієнтовний перелік об'єктів та умовний поділ на правові субінститути. Чинне законодавство України про інтелектуальну власність містить дещо інший перелік об'єктів інтелектуальної власності. Воно включає до числа об'єктів правової охорони нові сорти рослин, компонування інтегральних мікросхем. Так, ст. 420 ЦК України містить перелік об'єктів права інтелектуальної власності, до яких, зокрема, належать:

- літературні та художні твори;
- комп'ютерні програми;
- компіляції даних (бази даних);
- виконання;
- фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення;
- наукові відкриття;
- винаходи, корисні моделі, промислові зразки;
- компонування (топографії) інтегральних мікросхем;
- раціоналізаторські пропозиції;
- сорти рослин, породи тварин;
- комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення;
- комерційні таємниці.

Невичерпний перелік об'єктів права інтелектуальної власності, розподіл норм серед 12 глав ЦК України дозволяють зробити висновок, що розробка системи є необхідною потребою теорії та практики.

Найпоширенішою думкою щодо поділу права інтелектуальної власності є поділ на чотири самостійні інститути: авторське право та суміжні права, право на об'єкти промислової власності, засоби індивідуалізації та право на нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності.

На сьогодні система об'єктів права інтелектуальної власності в законодавстві України є роздрібненою на безліч самостійних груп прав. Із прискоренням технічного прогресу прискорився і процес створення нових груп виняткових прав. В останні десятиріччя з'явилися права на комп'ютерні програми і бази даних, ноу-хау, комерційну таємницю, доменні імена, топології інтегральних мікросхем, селекційні досягнення. Суміжні права доповнилися правами організацій. В останні роки виникла необхідність створити і

спеціальну область виключних прав, що охоплює деякі види діяльності в мережі Інтернет, наприклад, використання доменних імен тощо.

Відповідно до ст. 419 ЦК України **право інтелектуальної власності та право власності на річ** не залежать одне від одного. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. Зі свого боку перехід права на річ не означає переходу права власності на річ. Тож право інтелектуальної власності – це одна категорія, а право власності на матеріальний об'єкт (екземпляр, товар, виріб), у якому втілений твір, винахід, корисна модель тощо, – це зовсім інша категорія. Відповідно суб'єкти права інтелектуальної власності – це одна категорія, а власники речей – це інша категорія суб'єктів права. Хоча право власності і право інтелектуальної власності є абсолютними правами, між ними може бути проведена лише аналогія, але не ототожнення.

Відмінності між правом власності та правом інтелектуальної власності полягають у тому, що:

1) право власності спрямоване перш за все на забезпечення панування особи над річчю, а заборона втручання третіх осіб у це право має додатковий, забезпечувальний характер. Виключні (інтелектуальні) права на результати інтелектуальної, творчої діяльності першочергово спрямовані на відсторонення всіх третіх осіб від їх використання;

2) різні підстави і способи набуття та припинення прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності та права власності: способи придбання права власності, наприклад, знахідка, придбання за давністю володіння і деякі інші, не застосовуються до виключних прав;

3) виключне право обмежено в часі визначеним у законі терміном (незважаючи на те, що його об'єкт фізично існує невизначений час), тоді як право власності існує безстроково;

4) обмеженість виключних прав у просторі (мають територіальний характер), адже набуті на території однієї держави такі права не отримують автоматичного визнання на території іншої держави, на відміну від права власності (якщо інше не передбачено міжнародними угодами). Право на творчий результат нерозривно пов'язане з особою творця;

5) зміст виключних прав відрізняється від змісту права власності. Зміст виключних прав характеризується відсутністю речових правомочностей володіння, користування і розпорядження. Право на результати інтелектуальної діяльності становить поєднання майнових та особистих немайнових прав. Навіть у разі відчуження матеріального носія об'єкта права інтелектуальної власності автор не втрачає з ним зв'язок, останній продовжує існувати у формі немайнового права автора. Тобто результат інтелектуальної діяльності ніколи повністю не виходить із сфери впливу його творця;

6) значні відмінності є у правових інститутах: розпорядження виключним правом відбувається в спеціальних формах, відмінних від договірних конструкцій купівлі-продажу або оренди;

7) юридичний інструментарій, застосовуваний до захисту прав інтелектуальної власності, інший, ніж застосовуваний до захисту права власності.

Право інтелектуальної власності є правом *особливого роду* («*sui generis*»), воно відрізняється від класичного права власності. Право інтелектуальної власності та право власності є самостійними правовими категоріями, передача кожного з цих прав є самостійним юридичним фактом, що породжує, змінює, припиняє самостійні правовідносини.

1. Суб'єкти права інтелектуальної власності.

Національне законодавство визнає як суб'єкта права інтелектуальної власності (ст. 421 ЦК України) творця та інших осіб, яким належать особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Фактично це означає, що суб'єкти права інтелектуальної власності поділяються на первинні і похідні. До первинних належать тільки творці – автори творів науки, літератури і мистецтва, виконавці, виробники фонограм і відеограм, автори програм мовлення, винахідники, автори промислових зразків, сортів рослин і порід тварин та інші. Це можуть бути суб'єкти права інтелектуальної власності, які набули свого статусу в результаті створення або державної реєстрації прав на об'єкт права інтелектуальної власності.

До похідних належать усі інші особи. Стаття 421 ЦК України до другої групи суб'єктів права інтелектуальної власності відносить інших осіб. Як конкретизуючу ознаку, що дає можливість визначити коло цих осіб, законодавець обрав приналежність їм прав інтелектуальної власності. Отже, до другої групи суб'єктів права інтелектуальної власності слід віднести правонаступників (фізичних та юридичних осіб), які набули права інтелектуальної власності за законом або договором.

Творець (автор) – це фізична особа, творчою працею якої створюється об'єкт права інтелектуальної власності. Результат інтелектуальної, творчої діяльності може створити лише фізична особа. З огляду на специфіку підстав набуття (виникнення) права інтелектуальної власності, встановлених ЦК України та спеціальним законодавством у сфері права інтелектуальної власності, визнання особи творцем (автором) зазначеного об'єкта не залежить від обсягу її дієздатності. Стаття 26 ЦК України здатність мати права на об'єкт права інтелектуальної власності відносить до складу цивільної правоздатності особи. Творцем (автором, винахідником) може бути будь-яка особа незалежно від віку, стану здоров'я, не має значення і те, чи мала особа такий намір чи ні. Водночас здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати залежить від наявності в особи необхідної дієздатності і виникає в автора з 14 років (розпорядження авторськими правами від імені малолітніх авторів здійснюють їхні усиновлювачі, опікуни або батьки). Творцями (авторами) об'єктів права інтелектуальної власності можуть бути обмежено дієздатні та недієздатні особи. Щодо недієздатних і малолітніх (до 14 років), то майнові права інтелектуальної власності здійснюють від їхнього імені батьки,

усиновителі або опікуни (статті 31 і 41 ЦК України), їх законні представники. Неповнолітні фізичні особи віком від 14 до 18 років можуть самостійно здійснювати свої права відносно об'єктів права інтелектуальної власності, наприклад, укладати ліцензійні договори (ст. 32 ЦК України).

За законодавством, творцями (авторами, винахідниками) можуть бути і фізичні особи, які визнані обмежено дієздатними внаслідок зловживання спиртними напоями або наркотичними речовинами чи азартними іграми, але здійснювати свої правомочності у сфері інтелектуальної власності вони можуть лише за згодою своїх піклувальників (ст. 37 ЦК України). Отже, фізичні особи, які не мають повної цивільної дієздатності, є носіями особистих немайнових прав інтелектуальної власності. Здійснення майнових прав інтелектуальної власності від імені таких осіб та в їхніх інтересах реалізується їхніми законними представниками (батьками, усиновлювачами, піклувальниками, опікунами).

Однак охорона прав авторів (творців) іноземних громадян та осіб без громадянства має деякі особливості. Так, з огляду на зі ст. 3 Закону України «Про авторське право і суміжні права» їхні права мають визнаватися в Україні, якщо твір оприлюднено на території України або вперше оприлюднено за межами України, але після цього протягом 30 днів оприлюднено на території України.

Юридичні особи не можуть бути творцями (авторами, винахідниками), оскільки їм не притаманна інтелектуальна, розумова діяльність, це можуть зробити лише фізичні особи, із якими вони мають трудові або адміністративні відносини.

У створенні результату інтелектуальної, творчої діяльності можуть брати участь декілька осіб. Якщо їхня діяльність є: а) спільною і б) творчою, то такі особи визнаються співавторами. У разі невиконання будь-якої з цих умов ці особи вже не є співавторами. Так, якщо особа створила якусь частину твору самостійно, незалежно від авторів інших частин, то максимум, на що вона може претендувати, – це бути автором створеної ним частини, але не співавтором всього твору в цілому. Так само не буде співавтором й особа, внесок якої не може бути оцінено як творчий, якщо вона надала матеріальну або технічну допомогу, фінансові ресурси, надавала поради чи здійснювала допомогу технічного характеру тощо.

Співавторство може реалізовуватися у будь-якому вигляді творчої діяльності, та буває двох видів: а) коли неможливо виділити частину роботи кожного співавтора – нероздільне співавторство (здебільшого властиве науково-технічній творчості); б) коли складові частини чітко визначені і відомо, хто зі співавторів створив ту чи іншу частину – роздільне співавторство.

Фізична особа визнається суб'єктом авторського права з моменту створення твору. Набуття статусу суб'єкта суміжних прав залежно від об'єкта правової охорони законодавець пов'язує з двома підставами: по-перше, право

інтелектуальної власності на виконання, передачу (програму) організації мовлення виникає з моменту її першого здійснення; по-друге, право інтелектуальної власності на фонограму чи відеограму виникає з моменту її вироблення. Набуття статусу суб'єкта авторського права так само, як і суміжних прав, не вимагає вчинення формальних дій щодо реєстрації відповідних прав у державних органах.

Відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права» автором аудіовізуального твору є: режисер постановник; автор сценарію і (або) текстів, діалогів; автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього; художник-постановник; оператор-постановник. Автором за законом можуть визнаватися перекладачі, упорядники збірок творів. Відповідно до ст. 435 ЦК України, за відсутності доказів іншого автором твору вважається фізична особа, зазначена на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Первинними суб'єктами суміжних прав згідно зі ст. 450 ЦК України є виконавець, виробник фонограми, виробник відеограми, організатор мовлення. За відсутності доказів іншого, виконавцем, виробником фонограми, виробником відеограми, організацією мовлення вважається особа, ім'я (найменування) якої зазначено відповідно у фонограмі, відеограмі, їх примірниках чи на упаковці, а також під час передачі програми організації мовлення.

Набуття статусу суб'єкта права на наукове відкриття законодавець пов'язує із встановленням невідомих раніше закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни в рівень наукового пізнання (ст. 457 і 458 ЦК України). Суб'єктами права інтелектуальної власності на наукові відкриття є лише фізичні особи – автори, за допомогою інтелектуальної, творчої діяльності яких зроблене наукове відкриття (глава 38 ЦК України).

Суб'єктами прав на винахід, корисну модель і промисловий зразок також можуть бути як фізичні особи – громадяни України, так і іноземні громадяни, якщо вони мають постійне місце проживання в Україні, а також особи без громадянства. Проте виникнення права на зазначені об'єкти законодавець здебільшого пов'язує з державною реєстрацією прав на ці результати науково-технічної творчості, внаслідок якої ці результати набувають правової охорони, а відповідні суб'єкти – автор, роботодавець, замовник – отримують охоронний документ (патент) та набувають статусу суб'єкта патентних прав. Отже, факт набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок підтверджується патентом (ст. 462 ЦК України).

Первинними суб'єктами права інтелектуальної власності на винаходи, корисні моделі, промислові зразки є автори відповідних винаходів (винахідники), корисних моделей і промислових зразків. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» та ст. 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» автором винаходу,

корисної моделі і промислового зразка є фізична особа, результат інтелектуальної, творчої діяльності якої визнано винаходом (корисною моделлю) або промисловим зразком.

Набуття права інтелектуальної власності на цей результат науково-технічної творчості засвідчується свідоцтвом, тобто також пов'язується з моментом державної реєстрації прав на нього. Первинним суб'єктом права інтелектуальної власності на компоновання (топографію) інтегральних мікросхем є її автор, за допомогою творчої праці якого створено цей об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 473 ЦК України).

Суб'єктом права на раціоналізаторську пропозицію є особа (автор), яка подала заяву про раціоналізаторську пропозицію роботодавцю (ст. 483 ЦК України).

Набуття права на сорт рослин підтверджується патентом. Відповідно особа набуває статусу суб'єкта права інтелектуальної власності на сорт рослин із моменту державної реєстрації прав і отримання патенту на сорт рослин. Первинним суб'єктом права інтелектуальної власності на сорт рослин та породи тварин є автор (селекціонер) сорту рослин та автор (селекціонер) породи тварин, шляхом творчої праці яких створено сорт рослин або порода тварин (ст. 486 ЦК України).

Виняткове право на комерційну таємницю виникає в суб'єкта, який використовує різноманітні законні заходи для забезпечення охорони комерційної таємниці шляхом покладення юридичного обов'язку щодо її нерозголошення на осіб, які володіють відповідною конфіденційною інформацією через свою службову діяльність (ст. 505 ЦК України). Факт виникнення права інтелектуальної власності на комерційну таємницю пов'язується з визнанням інформації як такої, що наділена певними властивостями, та такою, для збереження якої особа, яка нею володіє, вчинила певні дії. Суб'єктами права інтелектуальної власності на комерційну таємницю, відповідно до змісту ст. 505 ЦК України, є особи, які займаються підприємницькою діяльністю.

Відповідно до ст. 83 ЦК України, суб'єктами права на комерційне (фірмове) найменування можуть бути лише юридичні особи, товариства (підприємницькі та непідприємницькі), установи та юридичні особи інших організаційно-правових форм, встановлених законом.

Виникнення права на торговельну марку пов'язується з отриманням свідоцтва та з її державною реєстрацією. Суб'єктами на торговельну марку згідно із п. 5 ст. 5 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» та ст. 494 ЦК України можуть бути юридичні або фізичні особи, а також об'єднання осіб, які зареєстрували на своє ім'я право на торговельну марку.

Право на географічне зазначення виникає з дати державної реєстрації прав на нього та посвідчується свідоцтвом (ст. 501 ЦК України). Суб'єктами права інтелектуальної власності на географічне зазначення походження товару згідно

зі ст. 9 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» та ст. 502 ЦК України можуть бути фізичні або юридичні особи, які в заявленому географічному місці виготовляють товар, особливі властивості, певні якості, репутація або інші характеристики якого пов'язані з цим географічним місцем; асоціації споживачів; установи, що мають безпосередній стосунок до вироблення чи вивчення відповідних продуктів, виробів, технологічних процесів або географічних місць. Право на використання географічного зазначення, право інтелектуальної власності на яке зареєстроване, мають виробники, які в зазначеному географічному місці виготовляють товар, особливі властивості, певні якості чи інші характеристики якого відповідають тим, що внесені до державного реєстру.

Патентоволоділець. Володільцем патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок можуть бути громадяни, юридичні особи України або іноземних держав та їхні правонаступники. Це особа, яка отримала патент у встановленому порядку на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Ним може бути винахідник або автор промислового зразка (первинний суб'єкт права інтелектуальної власності), його спадкоємець чи інший правонаступник (вторинний суб'єкт права інтелектуальної власності).

До суб'єктів прав інтелектуальної власності також слід віднести фізичних та юридичних осіб (а також державу в особі її органів), які набули права інтелектуальної власності за законом або договором у встановленому порядку майнових прав інтелектуальної власності. Юридичний факт набуття права інтелектуальної власності вторинним суб'єктом пов'язується з моментом: вступу в дію договору; виникнення умов, за яких діє норма закону; вступу у спадщину.

Набуття прав інтелектуальної власності за договором здійснюється за добровільною угодою сторін з оформленням відповідного юридичного документа. Наприклад, укладення видавничого договору на видання літературного твору або укладення ліцензійних договорів на використання винаходу, корисної моделі чи промислового зразка. Одним із видів правонаступництва є перехід майнових прав інтелектуальної власності до роботодавця або замовника (ст. 429 і 430 ЦК України). Роботодавцям та замовникам належать майнові права інтелектуальної власності в обсязі, що встановлений договором або законом. Створення службового об'єкта працівником не є підставою виникнення майнових прав у роботодавця. Підставою виникнення майнових прав інтелектуальної власності в роботодавця – юридичної та фізичної особи може бути тільки цивільно-правовий договір.

Укладення трудового договору (контракту) є лише підставою для укладення цивільно-правового договору щодо переходу виключних майнових прав на службовий об'єкт до іншої особи. Він повинен укладатися з автором (винахідником, селекціонером), який є стороною трудового договору. Під час передачі повністю чи наданні частини майнових прав інтелектуальної власності на службовий об'єкт автор (творець) виражає згоду на поступку чи надає дозвіл

на використання прав роботодавцем – іншій стороні. Тобто роботодавець є правонаступником автора, його права похідні від прав автора (творця).

Набуття прав інтелектуальної власності за законом може здійснюється на підставі права успадкування. За законодавством України право спадкування переходить до спадкоємців автора твору (незалежно від дієздатності та громадянства) згідно із законом або заповітом. Порядок спадкування докладно визначено книгою шостою ЦК України. Слід відзначити, що успадковуватися можуть тільки виключні майнові права, особисті немайнові права припиняються, а не успадковуються, і надалі триває лише охорона певних благ (авторство, ім'я автора та недоторканність твору). Особисті немайнові права охороняються безстроково (ст. 28 Закону України «Про авторське право та суміжні права»). Особисті немайнові права не можуть бути передані (відчужені) іншим особам (ст. 14 Закону України «Про авторське право та суміжні права») та не можуть входити до складу спадщини (ст. 1219 ЦК України). Спадкоємці наділяються правом захищати авторство на твір, протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

Спадкоємці, які набули прав визнаються суб'єктами авторського права в межах терміну чинності майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності. Якщо спадщину прийняло кілька спадкоємців, свідоцтво про право на спадщину видається на ім'я кожного з них із зазначенням імені та частки у спадщині інших спадкоємців (ст. 1297 ЦК України). Розмір часток у спадщині кожного зі спадкоємців за законом визнається однаковим, якщо спадкодавець у заповіті не встановив їхні частки. Спадкоємці за законом мають ділити спадщину в рівних частках. У випадку, коли один із спадкоємців не прийме спадщину, його частка переходить до інших спадкоємців і ділиться між ними порівну.

До складу спадщини входять майнові (виключні) права творця (автора), чинні на час відкриття спадщини. Особливістю спадкування виключних прав на результат інтелектуальної, творчої діяльності є неможливість застосування до нього режиму від умерлого майна. У тих випадках, коли відсутні спадкоємці як за законом, так і за заповітом, або ніхто зі спадкоємців не має права успадковувати, або всі спадкоємці відсторонені від спадкування, або ніхто зі спадкоємців не прийняв спадщини, або всі спадкоємці відмовилися від спадщини й при цьому ніхто з них не вказав, що відмовляється на користь іншого спадкоємця, майно переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини (ст. 1277 ЦК України). У зазначених випадках виключне право припиняється й результат інтелектуальної, творчої діяльності переходить у суспільне надбання. Відповідно до ст. 30 Закону України «Про авторське право і суміжні права» твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно, без виплати авторської винагороди, використовуватися будь-якою особою за умови дотримання особистих немайнових прав автора.

Кабінетом Міністрів України можуть встановлюватися спеціальні відрахування до фондів творчих спілок України за використання на території України творів, які стали суспільним надбанням.

Національне законодавство визначає ще одного суб'єкта права інтелектуальної власності, але за умови додержання певних умов. Так, ЦК України зазначає, що будь-яка особа, яка до дати подання заявки на винахід, корисну модель, промисловий зразок або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності добросовісно використала винахід, корисну модель, промисловий зразок в Україні або здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, має право на безоплатне продовження такого використання або використання, яке передбачалося зазначеною підготовкою (право попереднього користувача) (п. 1, ст. 470). Стаття 31 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» практично повторює цю норму права. Право попереднього користувача по суті є обмеженням виключних майнових прав володільця патенту.

Реалізація прав інтелектуальної власності може здійснюватися зазначеними суб'єктами особисто, через патентного повіреного або через організації колективного управління. Зміст поняття «патентний повірений» законодавчо визначений у Положенні про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) від 10 серпня 1994 року № 545, п. 2 якого зазначає, що патентний повірений надає фізичним та юридичним особам допомогу і послуги, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, представляє інтереси зазначених осіб у Національному офісі інтелектуальної власності, а також у судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами.

Організація колективного управління авторськими правами та суміжними правами. Колективне управління (Розділ 4 Закону України «Про авторське право та суміжні права») як діяльність становить комплекс дій, спрямованих на укладення договорів на використання творів із користувачами та збір і розподіл винагороди, а також інших дій, що пов'язані зі здійсненням прав суб'єктів авторського права та суміжних прав. Організації, що управляють майновими правами авторів на колективній основі (організації колективного управління), створюються самими суб'єктами авторських і суміжних прав (ч. 2 ст. 47) і набувають статусу юридичної особи (ч. 2 ст. 47) від дня їх реєстрації (ч. 1 ст. 48) в загальному порядку, встановленому для реєстрації громадських (некомерційних) організацій (ст. 1 Закону України «Про об'єднання громадян»). За своїм характером організації з управління майновими правами авторів є некомерційними (ч. 2 ст. 48) та на їхню діяльність не поширюються обмеження, передбачені законодавством про обмеження економічної конкуренції (ч. 2 ст. 48). Метою їхньої діяльності є здійснення представницьких функцій. Цей висновок ґрунтується на таких положеннях законодавства: суб'єкти авторського і суміжного права доручають вказаним організаціям

управління своїми майновими правами (ч. 1 ст. 47); повноваження на колективне управління передається суб'єктами авторського права і суміжних прав на підставі письмового договору (ч. 3 ст. 48); встановлена заборона використання будь-яким способом переданих їм для управління майнових авторських прав і суміжних прав (ч. 2 ст. 48); свої функції організації колективного управління виконують від імені суб'єктів авторського права і суміжних прав на основі одержаних від них повноважень (ч. 1 ст. 49). Повноваження, якими наділяються зазначені організації, передаються їм авторами та іншими особами, які мають авторські або суміжні права, у формі лише письмових договорів.

Об'єкти права інтелектуальної власності.

Відповідно до Книги четвертої ЦК України об'єктами права інтелектуальної власності є:

1) об'єкти авторського права:

- твори літератури (письмові (романи, поеми, статті та інші), твори белетристичного характеру, збірники творів, лекції, промови, проповіді та інші усні твори);

- твори мистецтва (художні, музичні (із текстом або без тексту), драматичні, хореографічні, аудіовізуальні твори; твори образотворчого та прикладного мистецтва, архітектури, фотографії; сценічні обробки, аранжування, переробки та переклади творів);

- комп'ютерні програми (набори інструкцій, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять їх у дію для досягнення певної мети);

- компіляції даних (бази даних) (сукупність творів, даних, або будь-якої іншої незалежної інформації в довільній формі, підбір і розташування складових частин якої, та її упорядкування є результатом творчої праці);

2) Об'єкти суміжних прав:

- виконання творів (виконання вперше на території країни, зафіксоване на фонограмі чи включено в передачу організації мовлення);

- фонограми і відеограми (записи на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків (зображень));

- програми телерадіоорганізацій (сукупність живого виконання або запису, що складається із зображень або звуків, втілених у сигнали, і випромінюється з метою подальшого розповсюдження);

3) об'єкти патентних прав:

- винаходи (продукти (пристрої, речовини, штами мікроорганізму, культури клітин рослин і тварин) або способи застосування раніше відомих продуктів чи способів за новим призначенням, якщо вони нові, мають винахідницький рівень і промислово придатні);

- корисні моделі (конструктивні виконання пристроїв, що є новими і промислово придатними);

- промислові зразки (форми, малюнки чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб, якщо вони нові і промислово придатні);

4) нетипові (нетрадиційні) об'єкти та об'єкти науково-технічної інформації:

- науково-технічна документація (результати науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проєктно-технологічної, виробничої та громадської діяльності, фіксовані у формі, яка забезпечує їх відтворення, використання та поширення);

- системи організації виробництва, маркетингу, управління якістю продукції, кадрами, фінансами, політикою капіталовкладень;

- наукові відкриття (встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни в рівень наукового пізнання);

- раціоналізаторські пропозиції (що є новими та корисними для підприємства, якому вони подані, та передбачають створення або заміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки або складу матеріалу);

- селекційні досягнення (нові сорти рослин та породи тварин);

- компоновання (топографії, топології) інтегральних мікросхем (зафіксовані на матеріальному носії просторово-геометричні розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними);

- комерційна таємниця (інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію);

- методи захисту від недобросовісної конкуренції;

5) засоби індивідуалізації:

- торговельна марка (будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів, що відповідають умовам правової охорони);

- географічне зазначення (зазначення походження товарів) (позначення, що ідентифікують певний товар, який походить із певного району чи місцевості країни, якщо якість або інші характеристики товару, на яких базується його репутація, обумовлені географічним місцем походження товару);

- комерційне (фірмове) найменування (якщо воно дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності);

- доменні імена.

Однак у разі такої систематизації об'єктів інтелектуальних прав законодавець не врахував особливості правового режиму окремих об'єктів. Разом з тим, далеко не всі з перерахованих об'єктів є результатами інтелектуальної, творчої діяльності. Елемент творчості притаманний в основному об'єктам авторських і патентних прав, а також певною мірою виконанням, селекційним досягненням, компонуванню інтегральних мікросхем. Поняття об'єкта виключних прав є більш широким, оскільки багато об'єктів не є результатами інтелектуальної, творчої діяльності, а певною мірою є похідними від них, але мають аналогічну природу прав (виключні права). Навіть не всі з них можна віднести до однієї з двох названих груп. Зокрема для другої групи об'єктів встановлено певний правовий режим – для володіння комплексом прав на ці об'єкти потрібен не тільки факт їх створення.

Чинне українське законодавство не визнає результатами творчої, інтелектуальної діяльності комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки та інші засоби індивідуалізації юридичних осіб, товарів, робіт і послуг. Оскільки правоволодільцям зазначених об'єктів закон гарантує виключне право на їх використання, правовий режим зазначених об'єктів є прирівняним до результатів інтелектуальної, творчої діяльності, і вони також включаються в поняття об'єкта права інтелектуальної власності. Їх головна цінність на відміну від творів науки, літератури і мистецтва полягає не в них самих, а в сприянні створенню здорового конкурентного середовища шляхом розрізнення підприємців і їхньої продукції.

3. Особисті немайнові права та майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності.

Зміст суб'єктивного права інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та/або майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається кодексом та іншим законом (ч. 2 ст. 418 ЦК України). Правомочності правоволодільця діляться на дві великі групи, кожна з яких має свої підвиди, а саме:

1. Особисті немайнові права: а) пов'язані з авторством (право на ім'я, право авторства); б) пов'язані з публікацією об'єкта (виданням) (право на відтворення, право на випуск у світ, право на поширення); в) пов'язані з недоторканністю об'єкта.

2. Майнові правомочності: а) право на винагороду; б) право на відшкодування шкоди і на застосування санкцій до порушників. Правомочності уповноваженої особи настільки взаємопов'язані, що виділити серед них права чисто майнового або немайнового характеру досить складно. Майнові права, пов'язані з немайновими, є такими, що походять від немайнових прав.

Відповідно до ч. 1 ст. 178, ст. 423, 438 ЦК України, особисті немайнові права можуть належати безпосередньо тільки творцеві, є невід'ємними та не беруть участь у цивільному обороті. Частина 4 ст. 423 ЦК України забороняє відчужувати особисті немайнові права інтелектуальної власності за винятками, встановленими законом. Таке положення статті не відповідає ч. 3 ст. 269 ЦК України, згідно з якою фізична особа не може відмовитись від особистих немайнових прав, а також не може бути позбавлена цих прав. Це підтверджує ч. 2 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права»: особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам. Вони не залежать від майнових прав і тісно пов'язані з особистістю автора, охороняються безстроково. Після смерті автора до спадкоємців переходять не особисті права померлого автора, а право на їх охорону, яке є безстроковим. Тобто в інших осіб (спадкоємців, інших правонаступників) виникає право захищати авторство на твір, протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якого іншого посягання на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора (ст. 29 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Навпаки, майнові права можуть вільно переходити до інших осіб, вони мають строковий характер (період їх дії обмежується строком життя автора і 70 роками після його смерті).

Згідно зі ст. 423, 438 ЦК України та ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 8 Закону України «Про охорону прав на винахід і корисну модель», ст. 7 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», ст. 6 Закону України «Про охорону права на топографії інтегральних мікросхем», ст.ст. 10, 16 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», творцю (автору, винахіднику, селекціонеру) результату інтелектуальної, творчої діяльності, твору належать такі немайнові права: право на визнання автором (винахідником, селекціонером) результату інтелектуальної, творчої діяльності; право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця (автора, винахідника, селекціонера) результату інтелектуальної, творчої діяльності; право на авторське ім'я (вимагати або забороняти зазначення свого імені і вибирати псевдонім у зв'язку з використанням результату інтелектуальної, творчої діяльності); право на недоторканність результату інтелектуальної, творчої діяльності (вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посягання на твір, що може зашкодити честі і репутації автора); інші особисті немайнові права, встановлені законом. Перелік особистих немайнових прав залишено відкритим. Це означає, що творцю (автору, винахіднику, селекціонеру) можуть належати й інші особисті немайнові права, не передбачені законодавством, але які не суперечать йому.

Право авторства. Це право особи бути визнаним автором (творцем) результату інтелектуальної, творчої діяльності. Сутність цього права полягає у визначенні суспільством особистості творцем певного результату

інтелектуальної, творчої діяльності. У нематеріального об'єкта, створеного творчою працею, завжди є автор (творець). Визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником) обумовлено необхідністю індивідуалізації результатів інтелектуальної, творчої діяльності та суспільного визнання зв'язку результатів із діяльністю конкретної особи. Суспільним визнанням зв'язку обумовлюється особливий інтерес творця. Саме цей інтерес забезпечується нормативним закріпленням права авторства. Підставою виникнення первинних майнових прав є факт створення результату (як юридичний вчинок) особистими зусиллями його творця, що закріплюються правом авторства (або, як у випадку з об'єктом промислових прав, авторством до отримання патенту).

Авторство виникає зі створенням результату інтелектуальної, творчої діяльності, автору не потрібно вчиняти будь-яких дій для того, щоб набути його, воно дає автору можливість вимагати від будь-якої особи визнання існування такого зв'язку. Тому майже ніколи не позначають авторів торговельних марок, географічних зазначень – винятками є об'єкти авторського права, які зареєстровані як торговельні марки.

Право на ім'я. Особливо тісно пов'язаним із правом авторства є право на авторське ім'я. Права на авторське ім'я дає змогу автору використовувати чи дозволяти використання свого твору під власним ім'ям, під умовним ім'ям (псевдонімом) чи без позначення свого імені (анонімно). Воно може бути встановлене для прав на всі результати інтелектуальної, творчої діяльності, зокрема і для «продюсерських прав» юридичних осіб.

З огляду на зміст п. 2, 3 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» право на авторське ім'я розділене на дві частини: 1) право забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо особа як автор твору бажає залишитись анонімом; 2) право вибрати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі і його примірниках та під час будь-якого публічного використання. Але ст. 438 ГК України трохи інакше розкриває зміст права на ім'я. Автор твору може: 1) вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо; 2) забороняти зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору; 3) вибрати псевдонім у зв'язку з використанням твору.

Право на авторське ім'я дає можливість автору виступити під будь-яким ім'ям, пов'язуючи або не пов'язуючи це ім'я зі своєю особистістю. За загальним правилом, право на авторське ім'я означає, що автор або використовує або дозволяє використовувати створений ним твір науки, літератури і мистецтва під своїм власним ім'ям, під умовним ім'ям (псевдонімом) або без позначення свого імені, тобто анонімно. Водночас воно реалізується тільки в разі оприлюднення твору. Поки твір не оприлюднено, право на авторське ім'я існує тільки потенційно: твір недоступний третім особам і вони не можуть знати імені його автора.

Право на недоторканність твору (право на збереження цілісності твору або право на захист репутації автора) означає юридично закріплену можливість автора вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора, а також супроводженню твору без його згоди ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями і тощо (ст.ст. 424, 439 ЦК України, ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права, ст. 6 bis Бернської конвенції»). Але де закінчується право на недоторканність і починається право на переробку твору (п. 6 ст. 15 Закону України, п. 4 ст. 441 ЦК України), встановити вкрай складно. На це питання цивільне законодавство не відповідає, тому слід вважати, що право на недоторканність стосується і елементів виключного майнового авторського права, тобто є не «чистим» особистим немайновим правом.

У ст. 424 ЦК України та 14 Закону України «Про авторське право та суміжні права» серед особистих немайнових прав відсутнє **право на оприлюднення** (мається на увазі перше, а не виключне право дозволяти або забороняти подання творів до загального відома публіки – п. 9 ч. 3 ст. 15 зазначеного Закону). Відзначимо, що перелік особистих немайнових прав залишено відкритим, це означає, що автору можуть належати й інші особисті немайнові права, не передбачені законодавством, але які не суперечать йому.

Згідно з п. 4 ч. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права», автор має право дозволяти або забороняти будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення. Водночас оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення і тощо (ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Ця категорія оприлюднення (розкриття публіці) використовується в тексті закону (наприклад, у ст. 3, ст. 8, ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Суть права на оприлюднення полягає в юридично забезпеченій можливості автора самостійно прийняти рішення про оприлюднення твору в будь-якій формі або утриматися від такої дії. Тільки автору належить можливість визначати міру і ступінь готовності свого твору бути доступним для публіки шляхом його опублікування, публічного показу, виконання, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо. Оприлюднення твору без згоди автора є неправомірною дією, що порушує його особисті немайнові права.

Властивістю особистих немайнових прав є здатність до обмеження здійснення іншими особами виключних прав, що передані йому за договором. Така можливість для автора передбачена в багатьох правових системах, коли в односторонньому порядку автор може змінювати умови договору на стадії його

виконання, аби забезпечити дотримання своїх особистих немайнових прав – **право на відкликання**.

Право доступу – це окрема правомочність, що належить автору твору образотворчого мистецтва та полягає в тому, що автор має право вимагати доступу до твору. Але не просто так, а із законодавчо визначеною метою, тобто з метою його використання для відтворення (виготовлення примірників, слайдів, карток, переробок тощо) за умови, що це не порушує законні права та інтереси власника твору образотворчого мистецтва. Власник не може відмовити автору в доступі до твору без достатніх підстав. Водночас від власника твору не можна вимагати доставки твору авторові (ст. 26 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Право доступу – це юридично забезпечена можливість автора вимагати доступ до твору образотворчого мистецтва. Воно направлене на те, щоб сприяти вирішенню проблем, пов'язаних із реалізацією його майнового права на відтворення такого твору. Право на відтворення становить окрему правомочність автора. Право доступу можна назвати одним із привілеїв автора, який спрямований на те, щоб саме автор як творець твору зміг реалізувати своє право і отримати задоволення своїх матеріальних чи немайнових потреб. До того ж, мотиви і цілі реалізації цього права закону байдужі. Цьому праву автора відповідає обов'язок власника твору надати доступ до нього.

Майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. Виключне право на результат інтелектуальної, творчої діяльності та прирівняні об'єкти, на підставі статей 424, 440, 452, 463, 474, 487, 490, 495, 503, 506 ЦК України полягає у праві використовувати об'єкти права інтелектуальної власності на свій розсуд в будь-якій формі; виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, зокрема забороняти таке використання; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. Слід зазначити, що перелік можливих форм і способів використання об'єкта права інтелектуальної власності є відкритим у законодавстві і розглядається як єдине право, а не як комплекс окремих можливостей. Виділення зазначених форм і способів використання об'єкта права інтелектуальної власності обумовлено їх суспільним значенням та аж ніяк не виключає появи в майбутньому нових форм і способів використання, які будуть більш значущі, ніж відомі на сьогодні в законодавстві, але з обов'язковою виплатою авторської винагороди за будь-які випадки такого використання.

Виключне право – майнове право уповноваженої особи на об'єкт права інтелектуальної власності, змістом якого є використання об'єкта права інтелектуальної власності та надання дозволу на використання об'єкта права інтелектуальної власності чи заборону їх використання іншим особам у межах терміну, встановленого законодавством України. Майнові (виключні) права інтелектуальної власності закріплюють монополію на використання певного об'єкта.

ЦК України закріплено три правомочності: використовувати об'єкт (а), виключне право дозволяти використання об'єкта – позитивна можливість (б), виключне право забороняти використання об'єкта – негативна можливість (в). Всі ці правомочності кореспондують одна одній.

Право розпорядження виключним правом має дві форми: 1) відчуження права використання, тобто повна передача його іншій особі з припиненням прав колишнього правоволодільця; 2) видача дозволу (ліцензії) на таке використання, якщо колишній правоволодільець зберігає свої права хоча б частково. Об'єктом використання є сам результат, а об'єктом розпорядження – право на нього, право його використання. Об'єктом використання є відомості про досягнення змістовного характеру, але вони не призначені для чистого пізнання і включають рекомендації для практичного застосування, передумовою якого є закріплення цих відомостей на матеріальному носії, їх об'єктивне вираження.

Об'єктом розпорядження завжди є майнове право, відповідно, правомочність розпорядження – міра можливої участі конкретного виключного права в господарському обороті. Договір спрямований на передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, є однією з форм обороту виключних прав і способом розпорядження правом, тобто виконання юридичних дій, в основі яких воля та інтерес правоволодільця і наявність у нього права визначати юридичну долю об'єкта. Дія з розпорядження виключним правом проявляється через відносне правовідношення, яке має спрямованість на передачу виключного права повністю чи частково (ст. 1113 ЦК України). Розпорядження виключним правом допускає подвійне надання правомочностей стосовно одного і того ж об'єкта двох і більше суб'єктів (наприклад, невиключна або вільна ліцензія). В основі правомочності розпорядження динамічна функція: коли уповноважена особа здійснює допуск інших осіб у сферу виключності, відбувається рух права. Особливість виключних прав полягає в тому, що їх змістом є ряд правомочностей, неоднакових протягом терміну існування права. Так, склад правомочностей змінюється: від моменту виникнення права на подачу заявки до моменту отримання всіх патентних прав та до втрати майнових правомочностей у зв'язку із закінченням терміну їх охорони. Зміни в структурі змісту права обумовлені вибором способів здійснення уповноваженої особи права.

Правомочністю використання у виключному праві з одного боку є застосування об'єкта права інтелектуальної власності з метою отримання корисних властивостей або для досягнення будь-яких цілей, з іншого – передбачає реалізацію юридично забезпечених можливостей, зокрема шляхом розпорядження. Термін «використання» узагальнюючий, він містить всі доступні способи реалізації юридично забезпеченої можливості щодо здійснення прав на результат інтелектуальної, творчої діяльності та прирівняні об'єкти з метою отримання вигоди як майнової, так і немайнової (отримання широкої відомості торговельної марки). Водночас з тим, наповнення терміну

«право на використання об'єкта права інтелектуальної власності» залежить від того, про який об'єкт права інтелектуальної власності йде мова, та розкривається у спеціальному законодавстві. Наприклад, відповідно до п. 4 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», використанням торговельної марки (знака для товарів та послуг) є нанесення її (його) на будь-який товар, для якого знак зареєстровано, упаковку, у якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням знака з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення); застосування його під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої знак зареєстровано; застосування його в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет.

Третя правомочність, що належить уповноваженій особі – це «виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, зокрема й забороняти таке використання» (ст. 424 ЦК України). Стаття 424 ЦК України містить невичерпний перелік складових майнових прав інтелектуальної власності, тому що вказується і на «інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом».

Строк чинності права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності є чинними безстроково, якщо інше не встановлено українським законодавством. Майнові права інтелектуальної власності є чинними протягом терміну, встановленого ЦК України, іншими законами чи договором. Обчислення терміну чинності майнових прав інтелектуальної власності нормативно встановлюється окремо, враховуючи особливості об'єкта права інтелектуальної власності, а також особливості його використання. Під таким строком слід розуміти проміжок часу, впродовж якого автори або інші суб'єкти права інтелектуальної власності можуть користуватися правами на об'єкти права інтелектуальної власності.

4. Порушення у сфері інтелектуальної власності.

Порушенням авторського права чи суміжних прав є будь-яке відтворення об'єкту в будь-якій матеріальній формі і в будь-якій кількості примірників, починаючи від одного, без дозволу осіб, які мають авторське право чи суміжні права. Для визнання відтворення твору неправомірним не має значення мета його відтворення. Зазначене стосується також і об'єктів суміжних прав. Неправомірним визнається будь-яке інше використання без дозволу осіб, яким належать виключні авторські права та суміжні права творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення. Під іншим використанням творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення слід розуміти передачу зазначених об'єктів у комерційний прокат, майновий найм чи будь-яке інше користування без дозволу особи, яка має авторське право або суміжні права.

Вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права та/або суміжних прав. Порушення

права авторства. Право авторства – це юридично забезпечена можливість особи вважатися автором твору, а також вимагати визнання цього факту від інших осіб. Оскільки право авторства невід’ємне від особи, та може належати тільки дійсному творцеві твору, тому зміст порушення права авторства полягає у привласненні чужого авторства або в запереченні права авторства тієї особи, яка створила твір. Особа, яка порушила право авторства, як правило одночасно порушує й інші права автора як немайнового, так і майнового характеру (наприклад, права на використання твору). Власне, у переважній більшості випадків неправомірного використання об’єктів авторського права чи суміжних прав відбувається і порушення права авторства.

Порушення права на авторське ім’я. Право на авторське ім’я полягає в можливості автора використовувати або дозволяти використовувати твір під своїм справжнім ім’ям, псевдонімом або без позначення імені (анонімно). Відсутність зазначення імені автора, порушення обраного автором засобу зазначення зв’язку твору зі своїм власним ім’ям, неправдиве зазначення імені автора чи спотворення імені автора є порушеннями, які найбільш часто зустрічаються. Право на ім’я може бути порушене у випадку цілком правомірного цитування твору, але без зазначення джерела походження твору. Закон забороняє без згоди автора вносити будь-які зміни до обраного автором способу зазначення свого імені, зокрема і тоді, коли він користувався псевдонімом. Псевдонім, як і справжнє ім’я автора, також не повинен спотворюватися, тому порушенням буде розкриття псевдоніма або зазначення імені (у випадку анонімного оприлюднення твору) автора без належно отриманої його згоди.

Порушення права на оприлюднення твору. Право на оприлюднення твору полягає в можливості автора на власний розсуд оприлюднювати чи дозволяти оприлюднення твору в будь-якій об’єктивній формі. Це можливість автора визначити момент і спосіб ознайомлення суспільства зі своїм твором. Зміст порушення права на оприлюднення полягає в публікації, публічному показі, публічному виконанні, сповіщенні, передачі до ефіру, по кабелю, через супутник або іншим способом без належно отриманої згоди правоволодільця об’єкта авторського права та суміжних прав.

Порушення права на недоторканність твору. Право на недоторканність твору полягає в можливості захисту об’єкта авторського права чи суміжних прав від будь-якого спотворення або іншого посягання, здатного завдати шкоди честі і гідності особи, якій належать виключні авторські права або суміжні права. Відповідно до закону ніхто, окрім автора, не має права вносити до твору зміни і доповнення, додавати до твору ілюстрації, примітки, вступне слово та післямову, здійснювати переклад, переробку, аранжування або іншу переробку твору. Редакторська й інша правка є припустимою лише з відома автора.

Особисті немайнові права автора вказують на відображення особи автора у творі, і тому автор має право визначати, у якому вигляді твір буде віддзеркалювати його особистість. Саме тому порушення права на

недоторканність твору сприймається і як посягання на репутацію автора. У Бернській конвенції (ст. 6 bis) зазначено, що автор має право протидіяти будь-якому спотворенню чи зміні свого твору, а також будь-якому посягання на твір, здатному завдати шкоди честі та репутації автора. Отже, зміни, які вносяться до твору, обов'язково повинні бути узгоджені з автором.

Порушення права на недоторканність може відбуватися у разі виготовлення нових екземплярів, наприклад, порушенням буде вважатися спотворення кольору на репродукції.

Піратство. Фактично піратство у сфері авторського права та/або суміжних прав – це опублікування, відтворення, тиражування, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (зокрема комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення.

Невід'ємною частиною піратства є той факт, що протиправна діяльність здійснюється з метою отримання користі значного масштабу. Це означає, що піратство зазвичай здійснюється на добре підготовленій основі, оскільки мова йде не тільки про недозволене відтворення об'єкта авторського права чи суміжних прав, а також і про наступний продаж примірників чи інше розповсюдження, що характеризує ту чи іншу форму організованої мережі збуту.

Хоча піратство існувало і раніше, але за останній час відбулися певні події, які надали цьому виду неправомірної діяльності загрозливих розмірів, що підривають основу системи захисту авторських прав та суміжних прав. Перша – це прогрес технічних засобів, здатних передати виконання творів для громадськості (аудіо - і відеозапис, фонограми, компакт-касети, відеофільми, кінофільми), друга – це стрімкий рух вперед у галузі засобів відтворення результатів інтелектуальної творчої діяльності в матеріальній формі (офсетний друк, фотокопії, магнітна стрічка, компакт-диски, цифрові носії тощо).

Досить поширеною формою піратства є розповсюдження примірників творів, фонограм, відеограм та програм мовлення. Розповсюдженням слід визнати дії, метою яких є поширення серед населення примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення в кількості примірників більше одного без дозволу осіб, яким належать виключні авторські чи суміжні права. Не має значення для визнання розповсюдження неправомірним, які примірники творів, фонограм, відеограм чи передач (програм) мовлення поширювались – контрафактні чи відтворені з дозволу особи, якій належать виключні права. Розповсюдженням буде вважатися і зберігання примірників творів, фонограм, відеограм.

Контрафактними визнаються примірники творів, фонограм, відеограм, передач (програм) мовлення, виготовлені або введені в цивільний обіг із порушенням виключних авторських прав та суміжних прав. 11 червня 2002 року Верховна Рада ухвалила новий Митний кодекс, який містить розділ X «Контроль за переміщенням через митний кордон України товарів, що

містять об'єкти прав інтелектуальної власності». Згідно із п. 10 ст. 1 цього Кодексу контрафактними є товари, що містять об'єкти прав інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України або вивезення з цієї території призводить до порушення прав інтелектуальної власності, що захищаються відповідно до чинного законодавства України та міжнародних договорів України.

Зазвичай контрафактним є товар, який:

- виготовлено та/або введено в цивільний обіг без дозволу володільця авторських і суміжних прав чи за межами обсягу наданих прав;
- виготовлено та/або введено в цивільний обіг із застосуванням винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральних мікросхем, комерційної таємниці, сорту рослин та інших об'єктів права інтелектуальної власності без дозволу правоволодільця цього об'єкта;
- містить торговельну марку, географічне зазначення, комерційне (фірмове) найменування (включаючи нанесення такого позначення на упаковку товару), виключні права на які належать іншим особам. Поширення такого товару здатне викликати змішування відносно місця походження товару, виробника, якості (особливих властивостей) товару, промислової або комерційної діяльності конкурента.

Контрафактні дії спрямовуються на незаконне одержання доходу за рахунок реалізації контрафактної продукції. Незалежно від того, чи справді матиме місце така реалізація, контрафактні дії самі собою є небезпечними. Розрізняють три різновиди піратства:

- перший – «звичайне піратство», тобто незаконне копіювання оригіналу твору звукозапису, під час якого зовнішній вигляд і якість піратської копії істотно відрізняється від оригіналу, що достатньо легко виявити. Такі копії за вартістю набагато дешевші за оригіналу, їх пакування, як правило, нижчої якості, з нечітким друком у межах кольорів;

- другий – це підробка запису, якість та пакування якого максимально наближене до оригіналу, але без дозволу володільця авторського права і суміжних прав. Шляхом підробки оригінальних торговельних марок або комерційних найменувань виробника, у покупця (споживача) створюється ілюзія того, що вони придбали оригінальну продукцію. У цьому випадку різниця в ціні дійсної і фальшивої продукції мінімальна;

- третій різновид піратства – так зване «бутлегерство», є незаконним записом «живого» виконання або його трансляції (наприклад, під час публічного виконання твору чи фонограми). Такий запис потім копіюється і поширюється без дозволу авторів, виконавців або виробників фонограм, відеограм.

В останні роки відзначається поширення комп'ютерного піратства, незаконного відтворення і розповсюдження комп'ютерного програмного забезпечення шляхом тиражування, продажу компакт-дисків із записом комп'ютерних програм, встановлення неліцензійного програмного

забезпечення на комп'ютерну техніку та розповсюдження піратських програм через мережу Інтернет. Комп'ютерними піратами слід вважати виробників та розповсюджувачів, а не кінцевих користувачів. Однак більшість користувачів персональних комп'ютерів у нашій державі має справу з неліцензійним програмним забезпеченням. Програмні продукти зі свого боку включають у себе як програми для комп'ютерів (набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його в дію для досягнення певної мети або результату), так і бази даних (сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації в довільній формі, зокрема електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших).

Всі різновиди комп'ютерного піратства можна звести до трьох основних форм. Перша – виготовлення «піратських» примірників програмних продуктів шляхом запису на компакт-диск та їх наступне розповсюдження. Друга – встановлення нелегального програмного забезпечення на жорсткий диск комп'ютерів і продаж цих комп'ютерів. Ще одна – розповсюдження контрафактних примірників комп'ютерних програм через використання телекомунікаційних програм, а також міжнародних каналів зв'язку.

Плагіат. Згідно з нормами чинного законодавства України про інтелектуальну власність плагіат є одним із різновидів порушення авторського права і суміжних прав. У ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» стверджується, що плагіат – це оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Плагіат проявляється в багатьох формах та поділити його на різновиди можна умовно за обсягом привласненого матеріалу – повний або частковий плагіат; також за ступенем автентичності (подібних або спірних) текстів – прямий та опосередкований.

Повний плагіат – це умисне привласнення авторства на твір у повному обсязі.

Частковий плагіат – використання у своїх працях частини або уривків із чужих творів без зазначення імені автора або без оформлення їх відповідно до вимог цитування.

Прямий плагіат передбачає привласнення авторства на чужий твір або на його частину, коли вони використані без змін.

Опосередкований плагіат – привласнення авторства на чужий твір або на його уривки, що попередньо були змінені плагіатом.

Ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право та/або суміжні права, примірників творів, фонограм, відеограм, програм мовлення. Істотним порушенням авторського права та суміжних прав є ввезення в Україну без дозволу осіб, яким належать виключні

авторські права чи суміжні права, примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення. Водночас не має значення, які примірники завозяться в Україну – контрафактні чи не контрафактні. Порушенням є сам факт ввезення зазначених об'єктів без дозволу або за межами дозволу (у випадку порушення обсягу наданих прав ліцензією) правоволодільця. Більше того, ввезення на митну територію України примірників творів, фонограм, відеограм, що охороняються на території України відповідно до чинного законодавства, із держави, у якій ці твори, фонограми, відеограми не охороняються або перестали охоронятися, також повинні визнаватись порушенням авторського права і суміжних прав.

Вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права та/або суміжних прав. Новелою Закону про авторське право є норма, за якою порушенням визначаються дії, що створюють загрозу порушення авторського права і суміжних прав. Будь-яка підготовка до відтворення, опублікування, ввезення на митну територію України чи вивезення з митної території України, розповсюдження контрафактних творів, фонограм, відеограм та програм мовлення є порушенням авторського права і суміжних прав. Ними можуть бути будь-які дії, не тільки вчиненні безпосередньо з об'єктами авторського права і суміжних прав, а й, наприклад, придбання відповідних технічних засобів і сировини, необхідних для виготовлення контрафактних примірників твору, фонограми, відеограми.

Підставою для позову має бути також недотримання користувачем умов договору, укладеного суб'єктом авторського права і суміжних прав.

Вчинення дій для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права та/або суміжних прав, зокрема виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою поширення і застосування засобів для такого обходу, а також дії, спрямовані на вилучення будь-якої інформації, що стосується управління правами суб'єктів авторського права та/або суміжних прав.

Існує багато відомих способів захисту від неправомірного використання комп'ютерних програм як технічних, так і програмних засобів. Такі засоби можуть перешкоджати декомпіляції, вивченню внутрішньої структури програми та ін. Дуже розповсюдженим є запит ліцензійного коду авторизації під час інсталяції програми на комп'ютер користувача. Без такого коду пересічний користувач не зможе використати контрафактну програму. Такий захист можна вважати технічним засобом захисту авторського права (в цьому випадку технічним засобом є комп'ютер). Практика піратства, зокрема і в нашій країні, майже завжди використовує розповсюдження неправомірним чином набутих ліцензійних кодів. Тобто ці коди можна вважати засобами для обходу зазначених технічних засобів захисту, наприклад, компакт-диск, що містить базу даних таких кодів, є теж засобом для обходу. Саме таке тлумачення містять Директиви 91/250 СЕС від 14 травня 1991 року «Про правову охорону комп'ютерних програм»: «це будь-яка дія з введенням в обіг

або володіння з комерційною метою будь-якими засобами, єдиним призначенням яких є полегшення несанкціонованого усунення або обходу будь-якого технічного засобу, що може бути використаний для охорони комп'ютерної програми».

У законі поняття технічного засобу захисту дещо звужено: «технічні засоби захисту – технічні пристрої і (або) технологічні розробки, призначені для створення технологічної перешкоди порушенню авторського права і (або) суміжних прав при сприйнятті і (або) копіюванні захищених (закодованих) записів у фонограмах (відеограмах) і передачах організацій мовлення чи для контролю доступу до використання об'єктів авторського права і суміжних прав». Отже, щодо комп'ютерних програм можна використати тільки категорію контролю доступу до використання.

Відповідно до законів України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» та «Про обов'язковий примірник документів» у Державній службі України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва були створені Депозитарій (сховище для забезпечення зберігання примірників дисків) та Реєстр примірників дисків для лазерних систем зчитування.

Чинне законодавство не містить визначення «обходу технічних засобів захисту». Пункт «є» ч. 1 ст. 50 Закону лише вказує, що діями «для свідомого обходу» є, зокрема, і виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування заходів для такого обходу, тобто включено практично всі дії, що мають на меті обхід технічних засобів захисту авторського права і суміжних прав. Обхід технічних засобів захисту означає нейтралізацію їх за допомогою пристроїв, виробів, компонентів чи шляхом надання послуг. Не слід змішувати дії з обходу технічних засобів захисту та дії щодо виготовлення і розповсюдження засобів для такого обходу, як це зроблено в нормі Закону України «Про авторське право і суміжні права». До кожної з цих дій має застосовуватись окремий підхід у визначенні її неправомірності та встановленні відповідальності.

Параграфом 2 ст. 6 Директиви ЄС № 62001/29/CE від 22.05.2001 про уніфікацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві передбачено встановлення державами-членами ЄС ефективної юридичної охорони проти виготовлення, ввезення, розповсюдження, продажу, прокату, реклами з метою продажу чи прокату або володіння з комерційною метою обладнанням, продуктами чи їх складовими або надання послуг, які є предметом підтримки, продажу чи реклами з метою обходу ефективних технічних засобів тощо. Параграф 1 цієї статті передбачає встановлення державами ЄС юридичної охорони проти обходу будь-якого ефективного технічного засобу, який особа вчиняє свідомо або у випадку наявності причин вважати, що вона має таку мету.

Порушення патентних прав. Право творців винаходів на отримання патенту може бути порушено будь-якою особою, яка претендує на отримання прав патентоволодільця без достатніх для цього підстав. Так, заявка на видачу патенту може бути подана особою, якій став відомий творчий задум автора і яка видає його за власну розробку.

Порушення права на комерційне найменування. Порушенням прав на комерційне найменування є неправомірне його використання іншими особами.

Так, ч. 1 ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» встановлено, що неправомірним є використання без дозволу уповноваженої на те особи чужого імені, фірмового найменування, знаків для товарів і послуг, інших позначень, а також рекламних матеріалів, упаковки товарів, назв літературних, художніх творів, періодичних видань, зазначень походження товарів, що може призвести до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця), який має пріоритет на їх використання.

Порушеннями права на комерційне (фірмове) найменування буде вважатись використання:

- оригінального (дійсного) справжнього комерційного найменування;
- тотожного комерційного найменування;
- схожого до ступеня змішування комерційного найменування.
- відомого комерційного найменування в якості торговельної марки.

Основним порушенням права на комерційне найменування є використання третіми особами найменування, тотожного або схожого до ступеня змішування з комерційним найменуванням тієї юридичної особи, якій належать виключні права на нього. Водночас у більшості випадків мова йде про неправомірне використання спеціального умовного найменування юридичної особи, тобто тієї частини комерційного найменування, яка і призначена для відрізнення одних підприємств від інших. Під час визначення змішування повинні розглядатися такі фактори, як ступінь здатності комерційного (фірмового) найменування до індивідуалізації юридичної особи та місця їх походження, масштаби та сфера діяльності, репутація його правоволодільця, рівень інформованості споживачів і, звичайно, схожість порівнюваних позначень.

Право на комерційне найменування може бути порушене шляхом використання комерційного найменування юридичної особи в торговельній марці як окремого символу чи слова (словосполучення), зображення. Порушенням права на комерційне найменування вважається і використання третіми особами дійсного (оригінального, правдивого) комерційного (фірмового) найменування юридичної особи. Таке використання цілком здатне до введення в оману споживачів відносно організаційно-правового статусу юридичної особи чи джерела походження товару (послуги).

Порушення права на торговельну марку. Неправомірним використанням чи порушенням права на торговельну марку прийнято вважати використання ідентичного чи схожого позначення для маркування товарів, як правило, того ж роду, іншою особою в період часу і на території, де діє охорона

права на торговельну марку. Завдяки функції гарантії якості торговельна марка набуває позитивної чи негативної репутації. Якщо інша особа неправомірно використовує марку, вона тим самим користується і репутацією правоволодільця марки. Така поведінка завдає шкоди як правоволодільцю марки, так і споживачам.

Відповідно до ст. 20 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» будь-яке посягання на права володільця свідоцтва, передбачені статтею 16 Закону, зокрема вчинення без згоди володільця свідоцтва дій, що потребують його згоди, та готування до вчинення таких дій вважається порушенням прав володільця свідоцтва, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

З огляду на зміст дій, що визнаються використанням марки згідно з ч. 4 ст. 16 названого Закону та згідно з ч. 2 ст. 157 ГК України, порушенням прав на знак (торговельну марку) є вчинення таких дій без дозволу правоволодільця.

Марка визнається неправомірно використаною, якщо її застосовано без дозволу володільця майнових прав на марку у формі зареєстрованої марки, а також у формі, що відрізняється від зареєстрованої марки лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмітності марки.

Порушенням прав на марку, зокрема **визнається введення в цивільний оборот позначень, які є тотожними або схожими настільки, що їх можна сплутати із:** марками, раніше зареєстрованими чи заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи для таких самих або споріднених із ними товарів і послуг; знаками інших осіб, якщо ці знаки охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів, учасником яких є Україна, зокрема марками, визнаними добре відомими відповідно до ст. 6 bis Паризької конвенції; фірмовими найменуваннями, що відомі в Україні і належать іншим особам, які одержали право на них до дати подання заявки щодо таких самих або споріднених із ними товарів і послуг; кваліфікованими зазначеннями походження товарів.

Зберігання продукції з маркою, що використовується без дозволу його володільця, визнається порушенням прав на знак, якщо воно здійснюється з метою введення такої продукції в господарський оборот.

Незаконне використання торговельної марки шляхом реалізації товару, що імітує торговельну марку, є порушенням виключних прав на таку торговельну марку.

Незаконне розміщення декількох різних торговельних марок на одному матеріальному носії є порушенням виключних прав на кожен торговельну марку.

За подібності до ступеня змішування використовуваного відповідачем позначення з торговельною маркою позивача судом має враховуватися загальне зорове враження, яке справляють ці позначення і торговельна марка (включаючи неохоронювані елементи) у цілому на середнього споживача відповідних товарів або послуг. Водночас використання виключно

неохоронюваних елементів торговельної марки не може бути визнано порушенням.

У вирішенні спору про порушення прав на торговельну марку внаслідок реєстрації доменного імені слід встановлювати факт використання такої торговельної марки в доменному імені. Сама собою реєстрація доменного імені не є порушенням прав володільця. Таким порушенням на торговельну марку є лише використання доменного імені для певних товарів і послуг із використанням зареєстрованої торговельної марки правоволодільця.

Використання позначення, схожого до ступеня змішування зі знаком, зареєстрованим для товарів і послуг такого ж класу, є порушенням прав на торговельну марку, незважаючи на наявність авторського права на таке позначення (див. постанову Вищого господарського суду України від 15.09.2009 у справі № 5/57).

Неправомірні дії щодо торговельної марки можуть бути здійснені у трьох формах: контрафакція, обманна (незаконна) імітація та обманне маркування. Контрафакція (підробка) – це точне чи майже точне відтворення чужої марки для позначення однорідних товарів (послуг). До контрафакції належить як повне копіювання торговельної марки, так і її часткове відтворення. Порушенням буде визнано і застосування основних відмітних елементів марки. Контрафакція визнається і тоді, коли основні елементи використані в марці з деякими незначними відмінностями.

Імітація торговельної марки – це наближене відтворення марки, при якому є достатній ступінь подібності між оригінальною і «підробленою» марками, який здатний викликати змішання. Під час оцінки імітації марок визначальним є те суб'єктивне враження, яке може справити вигляд порівнюваних марок на потенційного середнього споживача, який не має спеціальних знань у цій галузі. Імітація встановлюється під час аналізу подібності марок. До того ж експерти не обмежуються зіставленням окремих загальних елементів порівнюваних марок, а виходять з огляду на характер суб'єктивного сприйняття цих торговельних марок у цілому.

Обманне маркування. Інші дії, які здатні завдати шкоди правоволодільцю торговельної марки. Досить часто зустрічаються такі випадки, коли порушник оригінальну торговельну марку не змінює, а позначає нею свої неоднорідні товари, які не завжди є високої якості. Таке порушення виключного права на торговельну марку можна визначити як обманне маркування, яке зі свого боку полягає у використанні неуправомоченою особою справжньої, оригінальної марки іншої особи для позначення нею своїх неоднорідних товарів чи послуг. Найчастіше це проявляється у використанні упаковки, пляшок, етикеток, тари, на яких зазначено оригінальну марку, що належить іншій особі, для продажу своїх товарів.

Порушення права на географічне зазначення. Слід відзначити, що ст. 23 Закону, яка передбачає відповідальність за порушення права на використання кваліфікованого зазначення походження товару, має лише невелику кількість

норм прямої дії, та й ті зводяться до того, що особа, якій належать права може звернутися до суду для захисту своїх прав. Отже, порушенням прав на географічне зазначення походження товару визнається:

- неправомірне нанесення його на товар або на етикетку;
- неправомірне нанесення його на упаковку товару, застосування в рекламі;
- неправомірне використання у бланках, рахунках та інших документах, що супроводжують товар;
- використання зареєстрованого географічного зазначення особою, яка не має свідоцтва про право на його використання;
- використання зареєстрованого географічного зазначення, якщо цей товар не походить із зареєстрованого для цього зазначення географічного місця, навіть якщо справжнє місце походження товару або географічне зазначення його походження використовується в перекладі або супроводжується словами: «вид», «тип», «стиль», «марка», «імітація» тощо;
- використання зареєстрованого географічного зазначення або подібного до нього позначення для відмінних від описаних у Реєстрі однорідних товарів, якщо таке використання вводить в оману споживачів щодо походження товару та його особливих властивостей або інших характеристик, а також для неоднорідних товарів, якщо таке використання завдає шкоди репутації зареєстрованого зазначення або є неправомірним використанням його репутації;
- використання зареєстрованого географічного зазначення походження товару як видової назви.

Проте з огляду на ст. 17, зареєстроване географічне зазначення захищається від таких дій, якщо інше не передбачено Законом України «Про правову охорону географічних зазначень»:

а) будь-яке пряме чи опосередковане комерційне використання зареєстрованого географічного зазначення для товару, який не охоплюється реєстрацією географічного зазначення і є подібним до товару, для якого зареєстровано географічне зазначення, або якщо таке використання призводить до зловживання репутацією географічного зазначення, зокрема, якщо такий товар використовується як складова іншого товару;

б) будь-яке неправомірне використання або імітація, або інше втілення зареєстрованого географічного зазначення, навіть якщо зазначається справжнє місце походження товару або якщо зареєстроване зазначення перекладається, викладається у транскрипції або транслітерації чи супроводжується словами «стиль», «тип», «спосіб», «який вироблений у», «імітація», «смак», «подібний» тощо, зокрема, якщо такий товар використовується як складова іншого товару;

в) будь-яке інше хибне або таке, що може ввести в оману щодо джерела походження, сутності або істотних якостей товару, використання географічного зазначення на внутрішньому або зовнішньому пакуванні, рекламних матеріалах

або документах, що стосуються відповідного товару, а також пакування товару в тару, яка може викликати хибне уявлення щодо його походження;

г) будь-яке інше використання, яке може ввести в оману споживача щодо дійсного походження товару.

II. Особливості адміністративного провадження у справах щодо порушення прав інтелектуальної власності

Слід зазначити що відповідно до статті 245 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, розв'язання її в точній відповідності із законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Відповідно до п. 5 ч. 2 розділу II Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції одним з основних напрямів діяльності дільничного офіцера поліції є здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, ухвалення рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання, у випадках, визначених законом.

Статтею 222 КУпАП визначено, що органи Національної поліції розглядають справи про такі адміністративні правопорушення: про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також про незаконний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів тощо.

Відповідно до КУпАП відповідальність за порушення права інтелектуальної власності закріплено статтями 51-2 – порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності; 164-9 – незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних; 164-13 – порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва; 164-17 – порушення умов і правил, що визначають порядок припинення порушень авторського права та/або суміжних прав із використанням мережі Інтернет; 164-18 – наведення завідомо недостовірної інформації в заявах про припинення авторського права та/або суміжних прав, вчинених із використанням мережі Інтернет тощо.

У статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення до осіб, які мають право складати протоколи про зазначені адміністративні правопорушення належать:

- посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції) (статті 51-2, 164-9);

- посадові особи органів державної податкової служби (стаття 51-2);
- державні інспектори з питань інтелектуальної власності (статті 51-2, 164-9, 164-13, 164-17, 164-18, стаття 186-7 – у частині недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника патентних документів);
- державні інспектори сільського господарства (стаття 51-2).

Частиною другою статті 254 КУпАП визначається, що протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин із моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності. Протокол не складається у випадках, передбачених статтею 258 КУпАП.

Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції закріплено форму протоколу про адміністративне правопорушення.

Зокрема зазначено, що під час складання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому зазначаються:

- у графі «місце складання протоколу» – населений пункт або географічна точка;
- у графі «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол» – прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол (повністю, без скорочень);
- у графі «склав цей протокол про те, що громадянин(ка)» – прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (повністю, без скорочень);
- у графі «назва документа, серія, №, ким і коли виданий» – документ, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі і назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток тощо), дата видачі і найменування органу (установи, підприємства, організації), що його видав(ла);
- у графі «чи притягався(лася) до адміністративної відповідальності» – інформація щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності);
- у графі «дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення» – суть адміністративного правопорушення (повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол);
- у графі «до протоколу додається» – пояснення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, викладені на окремому аркуші, рапорти посадових осіб органів поліції, довідки, акти тощо (у разі складення).

Відповідно до п. 15 розділу II Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції до протоколу про

адміністративне правопорушення долучаються інші матеріали про адміністративне правопорушення (пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновок експерта, речові докази, протокол про вилучення речей і документів, рапорти посадових осіб, а також інші документи та матеріали, що містять інформацію про правопорушення).

Однак слід звернути увагу, що в Узагальненнях застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності (статті 51-2, 164-9 КпАП) на підставі аналізу розглянутих справ зазначається, що у протоколах про адміністративні правопорушення, склад яких передбачено статтею 51-2 КУпАП, крім змісту, закріпленого у ст. 256 КУпАП ще обов'язково має зазначатися така інформація:

- об'єкт правопорушення (назва об'єкта права інтелектуальної власності);
- які дії є незаконними і яку статтю спеціального закону вони порушують;
- хто є суб'єктом права інтелектуальної власності, права якого порушені;
- які документи це підтверджують;
- які вимоги висуває суб'єкт права інтелектуальної власності щодо припинення правопорушення чи відшкодування завданих збитків;
- чи визнається суб'єкт права інтелектуальної власності потерпілим у результаті вчинення правопорушення;
- яким особам (суб'єктам підприємницької, господарської діяльності) передано право на використання (відтворення, розповсюдження тощо) об'єкта права інтелектуальної власності.

Крім того, зазначено, що до матеріалів справи мають бути долучені:

- довідка Департаменту (його регіональних відділень) про наявність або відсутність зареєстрованого на території України суб'єкта права інтелектуальної власності щодо об'єкта, незаконні дії з яким стали предметом правопорушення;
- матеріали, які підтверджують вчинення незаконних дій (примірник контрафактної продукції, касовий чек, що свідчить про оплату за придбання, відтворення (на замовлення) підручника, аудіовізуального твору, фонограми, відеограми, комп'ютерної програми, бази даних тощо);
- висновок експертизи (у деяких випадках, наприклад, для доведення незаконного використання або привласнення авторства).

Стосовно ж статті 164-9 КУпАП в Узагальненнях застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності зазначається, що крім загальних вимог закону до змісту протоколу, які передбачено ст. 256 КУпАП, слід зважати на особливості об'єктивної сторони конкретного правопорушення. Зокрема визначається такий перелік інформації, що має бути зазначена у протоколі:

- об'єкт правопорушення (назва об'єкта права інтелектуальної власності);

- якими діями порушено порядок розповсюдження: продаж без маркування, маркування контрольними марками, що мають серію чи номер, які не відповідають даним Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок;
- яку статтю спеціального закону порушено такими діями;
- матеріали, якими підтверджено вчинення таких дій (повний перелік виявленої контрафактної продукції та їх кількість);
- хто є суб'єктом права інтелектуальної власності, права якого порушено;
- якими документами це підтверджено;
- довідка з Департаменту про наявність (відсутність) зареєстрованого на території України суб'єкта права інтелектуальної власності щодо об'єкта, який став предметом правопорушення;
- у разі наявності суб'єкта права інтелектуальної власності (зареєстрованого в Україні) відомості про те, чи визнається він потерпілим у результаті правопорушення;
- які вимоги висуває потерпілий щодо припинення правопорушення чи відшкодування завданих йому збитків.

Також наголошується на важливості розмежування дій правопорушників за ст. 51-2 та ст. 164-9 КУпАП для правильної кваліфікації дій правопорушників особами, уповноваженими складати протокол про адміністративне правопорушення та суддями. Зокрема зазначається, що незаконне розповсюдження у формі продажу є спеціально визначеним поняттям (ст. 164-9 КУпАП), тобто ця норма закону є спеціальною порівняно зі ст. 51-2 КУпАП, яка є загальною.

Відповідно до статті 257 КУпАП протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Згідно зі статтею 277 КУпАП встановлено, що справи про адміністративне правопорушення, передбачені статтями КУпАП, що були раніше зазначені, розглядаються у п'ятнадцятиденний термін із дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Слід зазначити, що серед обставин, що виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення є закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків накладення адміністративного стягнення, передбачених статтею 38 КУпАП (п 7. ч.1 ст. 247 КУпАП), у якій зазначено, що адміністративне стягнення може бути накладене не пізніше ніж через два місяці з дня вчинення правопорушення, а в разі правопорушення, що триває, – не пізніше ніж через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП підвідомчі суду (судді).

РЕКОМЕНДОВАНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

Закони України

Про авторське право і суміжні права: закон України від 11.07.2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Редакція від 05.12.1012

Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: закон України від 23.03.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>. – Редакція від 01.01.2013

Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування: закон України від 17.01.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2953-14>. – Редакція від 11.08.2013

Про кінематографію: закон України від 13.01.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80>. – Редакція від 12.12.2012.

Про телебачення і радіомовлення: закон України в редакції від 12.01.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>. – Редакція від 28.07.2013.

Про видавничу справу: закон України від 05.06.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>. – Редакція від 16.05.2013.

Про ліцензування певних видів господарської діяльності: закон України від 01.06.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>. – Редакція від 09.11.2013

Про державну таємницю: закон України від 21.01.1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>. – Редакція від 18.01.2013.

Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: закон України від 16.11.92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>. – Редакція від 28.07.2013.

Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС: закон України від 18.03.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>. – Редакція від 01.10.2011.

Про судову експертизу: закон України від 25.02.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. – Редакція від 19.11.2012.

Про гастрольні заходи в Україні: закон України від 10.07.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1115-15>. – Редакція від 12.12.2012

Укази Президента

Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні: указ Президента України від 27.04.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/285/2001>. – Редакція від 27.04.2001.

Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України: указ Президента України від 08.04.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436/2011>. – Редакція від 07.05.2013.

Про невідкладні заходи щодо соціального захисту діячів літератури і мистецтва в умовах переходу до ринкових відносин: указ Президента України від 06.02.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/75/92>. – Редакція від 31.05.1995.

Про державну економічну підтримку вітчизняних друкованих засобів масової інформації: указ Президента України від 16.04.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/332/97>. – Редакція від 16.04.1997

Про упорядкування торгівлі деякими підакцизними товарами, пов'язаними з використанням аудіовізуальних творів і примірників фонограм: указ Президента України від 20.05.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/491/98>. – Редакція від 27.06.1999.

Про деякі заходи щодо державної підтримки книговидавничої справи і популяризації читання в Україні: указ Президента України від 19.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/336/2013>. – Редакція від 19.06.2013.

Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування: указ Президента України від 30.01.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/2002>. – Редакція від 30.01.2002.

Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України

Про розміри відрахувань до фондів творчих спілок України за використання творів літератури та мистецтва : постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108-92-%D0%BF/>. – Редакція від 03.03.1992.

Про затвердження Правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1209-97-%D0%BF/>. – Редакція від 24.03.2004

Про затвердження Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: постанова Кабінету Міністрів

України від 17.08.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1315-98-%D0%BF>. – Редакція від 12.03.2012.

Про затвердження Положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1555-2000-%D0%BF>. – Редакція від 19.01.2012.

Про затвердження Тимчасового положення про мінімальні ставки гонорару та авторської винагороди за фільми, що створюються за державним замовленням на кіностудіях України: постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1252-2001-%D0%BF>. – Редакція від 26.09.2001.

Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-п>. – Редакція від 21.09.2011.

Про затвердження Порядку обігу дисків для лазерних систем зчитування, що були вироблені або імпортовані до набрання чинності Законом України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування»: постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/600-2002-%D0%BF>. – Редакція від 29.04.2002

Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності: постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/674-2002-%D0%BF>. – Редакція від 19.11.2012.

Про затвердження Порядку прийняття рішення про застосування до суб'єктів господарювання спеціальних заходів, спрямованих на припинення порушень вимог Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць»: постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/675-2002-%D0%BF>. – Редакція від 21.09.2011.

Про затвердження Порядку надання, зберігання та видачі примірників дисків для лазерних систем зчитування : постанова Кабінету Міністрів України від 04.07.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/925-2002-%D0%BF>. – Редакція від 16.01.2004.

Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань: постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-2003-%D0%BF>. – Редакція від 21.09.2011

Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-%D0%BF>. – Редакція від 21.09.2011

Про затвердження Концепції легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/247-2002-%D1%80>. – Редакція від 15.05.2002.

Про затвердження Порядку легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/253-2004-%D0%BF>. – Редакція від 23.04.2013

Про затвердження Порядку присвоєння і нанесення на диски для лазерних систем зчитування та/або матриці спеціального ідентифікаційного коду: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/623-2003-%D0%BF>. – 07.12.2012

Про основні вузли для спеціалізованого обладнання з виробництва дисків для лазерних систем зчитування, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню: постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/672-2002-%D0%BF>. – Редакція від 17.05.2002.

Про розмір відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах: постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/992-2003-%D0%BF>. – Редакція від 13.07.2005.

Про внесення змін до переліку органів ліцензування: постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-2000-%D0%BF>. – Редакція від 12.11.2013.

Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів: постанова Кабінету Міністрів

України від 14.01.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/27-2004-%D0%BF>. – Редакція від 21.12.2012

Відомчі нормативно-правові акти

Про затвердження форм документів щодо питань видачі контрольних марок імпортерам, експортерам та відтворювачам примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних та інструкцій по здійсненню державного контролю за дотриманням законодавства у сфері інтелектуальної власності: наказ Міністерства освіти і науки України від 04.05.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0588-05>. – Редакція від 11.11.2011.

Про порядок виплати авторської винагороди за передачу виключних майнових прав на фільм і його використання, що створюється за державним замовленням Міністерства культури і мистецтв України: наказ Міністерства культури і мистецтв України від 03.04.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0413-02>. – Редакція від 03.04.2002.

Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва дисків для лазерних систем зчитування, матриць: наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства освіти і науки України від 03.07.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0589-02>. – Редакція від 21.10.2005

Про затвердження Положення про Державний реєстр виробників, розповсюджувачів програмного забезпечення: наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.03.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE20871.html

Про затвердження Порядку визначення уповноважених організацій колективного управління: наказ Міністерства освіти і науки України від 21.05.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0437-03>. – Відновлення дії від 05.02.2013.

Про затвердження Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю: наказ Міністерства освіти і науки України від 21.05.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0436-03>. – Редакція від 05.02.2013.

Про затвердження Порядку здійснення відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах: наказ Міністерства освіти і науки України, Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Державної податкової адміністрація України від 24.11.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1153-03>. – Редакція від 24.11.2003.

Про утворення Реєстру комп'ютерних програм: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.11.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1569-04>. – Редакція від 25.07.2011

Про затвердження правил використання комп'ютерних програм у навчальних закладах: наказ Міністерства освіти і науки України від 02.12.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0044-05>. – Редакція від 25.07.2011

Про затвердження форм документів щодо питань видачі контрольних марок імпортерам, експортерам та відтворювачам примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних та інструкцій по здійсненню державного контролю за дотриманням законодавства у сфері інтелектуальної власності: наказ Міністерства освіти і науки України від 04.05.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0588-05>. – Редакція від 11.11.2011.

Про затвердження Порядку застосування фінансових санкцій до суб'єктів господарювання за порушення вимог Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць»: наказ Міністерства освіти і науки України від 28.10.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0896-02>. – Редакція від 21.10.2005.

Про затвердження Порядку визначення уповноважених організацій, які здійснюватимуть збирання і розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах: наказ Міністерства освіти і науки України від 25.07.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0717-03>. – редакція від 11.11.2011.

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення організаціями колективного управління форм звітності: наказ Державного департаменту інтелектуальної власності від 27.02. 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MUS9563.html

Міжнародні нормативно-правові акти.

Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.04.1883 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_123. – Редакція від 2 жовтня 1979 р

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від (діє Паризький Акт від 24 липня 1971 року змінений 2 жовтня 1979 року)[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051

Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04.1891 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_134. – Редакція від 2.10.1979.

Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків прийнятий в Мадриді 28.06.1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_583. Редакція від

Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15.06. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_066. – Редакція від 28.09.1979.

Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018.

Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26.10.1961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

Договір про патентне право від 01.06.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/895_002

Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_769

Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_770.

Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 02.12.1961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_856. – Редакція від 19.03.1991.

Мадридська угода про санкції за неправдиві чи неправильні позначення походження товарів від 14.04.1891 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_b04. – Редакція від 31.10.1958.

Лісабонська угода про захист зазначень місця походження виробів і їх міжнародної реєстрації (в ід 31.10.1958) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_b11. – Редакція від 14.07.1967.

Угода про взаємне забезпечення збереження міждержавних секретів в галузі правової охорони винаходів від 04.06.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_514

Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29.10.1971 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_124

Конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники від 21.05.1974 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_250.

ШАТРАВА Сергій Олександрович
ЗАЙЦЕВ Олексій Леонідович
ПІХУРЕЦЬ Олена Вікторівна
ГАЛКІНА Олена Миколаївна
КАЦАЛАП Людмила Сергіївна
ДЕНИЩУК Денис Євгенійович
ПОГОРІЛЕЦЬ Олена Валеріївна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
РЕАГУВАННЯ ДІЛЬНИЧНИМИ ОФІЦЕРАМИ ПОЛІЦІЇ
НА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЕЮ 51-2 КУПАП**

Науково-методичні рекомендації